

MILJÖDIPLOM 2

Vi i bygdegårdsrörelsen vill

- erbjuda miljödiplomerade lokaler, där bygdegårdens energiförsörjning, drift och materialval bidrar till långsiktigt hållbar utveckling på jorden,
- vara en föregångare och vägvisare i det lokala miljöarbetet,
- stimulera en livsstil som kan samspela med naturen.

Arbeta för miljödiplom **2**

Bakgrund

1996 lanserades det första miljöprogrammet för Bygdegårdarnas Riksförbund. Förbundet var inte först men ändå tidigt ute med att prata miljöfrågor. Totalt kan man uppnå tre olika miljödiplom i bygdegårdsföreningen, dessa ska uppdateras vart 5:e år.

Syfte

Nu är det dags att öka kraven och höja förväntningarna. Så kan man sammanfatta syftet med den nya miljö planen. Att höja ribban har inget egenvärde. Det är den faktiska miljöpåverkan för en hållbar utveckling som är själva målet: det som händer med vår värld – i det lilla och i det globala. En miljöplan för BR är en hjälp för oss som medborgare att förstå att det börjar med det lilla beslutet. Bygdegården bör vara det naturliga navet och motorn i miljöarbetet i bygden.

Så här gör man

Varje steg i arbetet med miljödiplom i föreningen måste grundas på vilja och entusiasm. Stegen kan initieras och ledas av både styrelsen och enskilda medlemmar. En överenskommelse mellan arbetsgrupp och styrelse är grunden för fortsatt arbete.

Om ni vill, finns möjlighet att genomföra arbetet med miljödiplomen som studiecirkel i Studieförbundet Vuxenskolas regi. För studiecirkelarbetet finns en studieplan. Kontakta SV för mer information

Det sammantagna materialet består av olika delar. Dessa utgår från förbundets miljöpolicy och miljöstrategi. Alla finns tillgängliga på BR:s intranät.

- Miljödiplom 1, 2 och 3
- Studiehandedning

Arbetet med miljödiplomen sker med ett poängsystem. Det är inte tänkt att man ska uppnå maximal poängsumma. Poäng för gränserna framgår för respektive diplom. Diplomen gäller i 5 år. Därefter får man uppgradera. Kontroll av summan kan ske tillsammans med distriktets miljöansvarige *eller* med styrelseledamöter från annan bygdegårdsförening.

Rekvissionsblankett för miljödiplom finns i Materialbanken på BR:s hemsida. Sänd till info@bygdegardarna.se eller till Bygdegårdarnas Riksförbund, 105 33 Stockholm

Miljödiplom 2 datum:

Detta diplom syftar i huvudsak till att belöna genomförda miljöåtgärder. Här finns punkter som omfattar organisation, instruktioner och konkreta åtgärder.

Kartläggning av driften och byggnaden

1. Vi använder ”Formulär för anteckningar vid årlig genomgång av bygdegården”
(Ett formulär för anteckningar vid byggnadskontroll. Finns i BR:s materialbank)
2. Avläsning och dokument av förbrukning av el och vatten görs, om möjligt, fyra gånger per år.

Summa 13 poäng	egen summa	<input type="text"/>
----------------	------------	----------------------

Avlopp

Instruktioner behöver utformas så att avlopp sköts och används på rätt sätt. Kontrollpunkter hittar ni i *Formulär för anteckningar vid årlig genomgång av bygdegården*. Finns det behov av ytterligare skötselinstruktioner ska sådana upprättas. Detta ger poäng.

Poäng ges även om det finns instruktioner för avloppssystemet. Dessa ska vara placerade väl synligt. Här ska framgå vad man får och inte får hälla i avlopp och vad man gör med övriga substanser. Eventuella doseringsanvisningar av disk och tvättmedel m.m.

För föreningar som måste ha en egen avloppslösning ges poäng för de vars konstruktion i sig är ett bra miljöval. Det krävs alltså mer än en vanlig infiltration eller trekammarbrunnslösning. Exempel kan vara extra fosfatrenig *till* en infiltration, sorterande toalettssystem där urinen eller latrinet tas till vara och sprids inom odling, minireningsverk med fosfatfällning, att avloppsslammet hämtas till biogasrötning m.m.

Vid osäkerhet om er avloppslösning ger poäng får BR centralt tillfrågas

3. **Eget avlopp:** Avloppssystemets utformning, funktion och skötsel finns dokumenterade. Nödvändig skötsel genomförs enligt skötselplan eller instruktion. Vilka personer som är ansvariga och vilka som genomför de praktiska åtgärderna framgår tydligt i organisationen.
4. Tydliga instruktioner finns om vad som inte får hällas eller kastas där, och vad man i stället ska göra med det som inte får hällas i avlopp.
5. Avloppssystemet är anslutet till slutet näringskretslopp eller har inbyggda lösningar för att minska övergödning.
6. **Kommunalt avlopp:** följer de instruktioner om skötsel som finns

Summa 18 poäng	egen summa	<input type="text"/>
----------------	------------	----------------------

Avfall

Grunden för återvinning, liksom säker hantering av farligt avfall, är ett väl fungerande system redan vid källan och därifrån hela vägen till offentliga insamlingssystem och miljöstationer. Poäng ges för välplacerade instruktioner till brukare. Här behövs fungerande insamlingssystem för alla relevanta typer av avfall. Poäng ges för ett antal avfallstyper.

Några exempel på poänggivande åtgärder är:

- Kompostering av organiskt avfall. Egen kompost/kommunal.
- Samla in och lämna alla typer av förpackningar till förpackningsinsamlingen.
- Samla in och lämna papper och tidningar till återvinning.
- Samla miljöfarligt avfall och lämna detta på miljöstation.
- Samla och lämna in batterier till miljöstationen.
- Samla och lämna in lysrör och lampor.
- Egna förslag.

7. Välplacerade instruktioner till brukare finns till alla delar av den avfallshanteringen som är aktuell i vår bygdegård.

2	☐
---	--------------------------

8. Av ovanstående förslag och egna gör vi:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

1	☐
1	☐
1	☐
1	☐
1	☐
1	☐
1	☐
1	☐

Summa 9 poäng	egen summa	☐
---------------	------------	--------------------------

Värme och ventilation

Värme och ventilation påverkar såväl komfort som kostnader och miljö. Olika byggnader har olika system för värme och ventilation, Detta innebär att både handhavande och underhåll blir olika.

I BR:s ”Formulär för anteckningar vid årlig genomgång av bygdegården” finns generella skötselpunkter. Att nödvändiga instruktioner finns och används ger poäng. Det kan vara allt från centralstyrd reglering till termostatstyrning i enskilda rum.

Till miljöanpassade värmesystem räknas:

- miljögodkänd vedpanna eller annan biobränslepanna,
- pelletspanna,
- värmepump tillsammans med avtal om miljömärkt el,
- solvärme,
- sol- eller vind-el.

vid andra alternativ görs förfrågan till BR.

9. Instruktioner om hur temperatur och ventilation regleras och eventuell Fönstervädring utförs finns och förmedlas till alla som har rätt att utföra dessa åtgärder.

3	☐
---	--------------------------

10. Fungerande reglersystem för behovsanpassad temperaturstyrning eller ventilation finns i alla rum där verksamhet bedrivs eller människor vistas. 5
11. Bygdegården har ett miljöanpassat värmesystem som täcker hela värmebehovet. 12
12. Bygdegården har gjort en förstudie för att införa ett bra miljöalternativ inför byte eller renovering av ventilations- eller uppvärmningssystem. Dokumentation över vald utrustning/system samt helst även över kontakter med entreprenör bör finnas. Finansiering ska vara utredd. 5

Summa 25 poäng	egen summa	
----------------	------------	--

Energieffektivisering

Att vara så effektiv i sitt energianvändande som möjligt är viktigt både för ekonomi och miljö. Poäng ges för enkla åtgärder som tätninglistor i alla fönster, att lågenergilampor finns i alla armaturer som klarar detta, att snålspolande munstycken sitter på alla kranar, att inga kranar droppar, etc. Poäng ges för god isolering som t.ex. fönster med U-värde bättre än 1.2, 50 cm isolering av vindbjälklag utförd med fuktspärr vid behov, välisolerade golvbjälklag eller husgrund. Kontrollera gärna med en byggtekniker.

13. Energibesiktning eller liknande åtgärder är genomförda. 3
14. Bra och effektiv isolering finns där värmeförluster är som störst. Om befintliga åtgärder är tillräckliga för poäng bestäms av energibesiktningen eller BR. Tre åtgärder kan räknas.
- _____ 3
 - _____ 3
 - _____ 3
15. Enkla och billiga energibesparande åtgärder är genomförda. Fem åtgärder får räknas. Exempel finns i texten ovan.
- _____ 1
 - _____ 1
 - _____ 1
 - _____ 1
 - _____ 1

Summa 17 poäng	egen summa	
----------------	------------	--

Elanvändning och elsäkerhet

Elanvändning är ett område som både medför kostnader och miljöeffekter. Att använda el effektivt ger därför poäng

Poäng ges för heltäckande och fungerande instruktioner om hur man sköter elförbrukande utrustning t.ex. att inte stänga av via Stand By utan med av/på-knapp, att släcka belysning i rum där ingen vistas, stänga av apparater som inte används.

Att välja elsnåla alternativ när man väljer eldriven utrustning ger poäng. Exempel här är energiklass A

bland vitvaror (exempelvis kyl, frys, spis), att alltid jämföra energiförbrukning hos olika alternativ, att välja belysningslösningar som är både energisnåla och bättre ur användarperspektiv
Miljömärkt el ger poäng. Elsäkerhet är viktigt och kan leda till materiel- och personsador

16. Instruktioner finns för hur elektrisk utrustning används på ett energieffektivt sätt.	2	☐
17. Minst en vitvara energiklass A finns samt en instruktion om att alltid välja energiklass A vid framtida köp.	2	☐
18. Belysningen är behovsanpassad så att alla arbetsytor har en tillräcklig belysning som inte bländar eller skuggas av brukaren.	2	☐
19. Bygdegården köper endast miljömärkt el.	3	☐
20. Bygdegården har solenergi (solceller).	5	☐
21. Vattenfelsbrytare är installerad i bygdegården.	10	☐
22. Jordfelsbrytare används där behov finns.	3	☐
23. Ansvarig person och instruktioner finns för att regelbundet kontrollera och omedelbart åtgärda felaktig elektrisk installation och utrustning.	2	☐
24. Åtgärder för att minska besvär hos elallergiska personer finns.	3	☐
25. Timer till kaffebyggare finns.	3	☐

Summa 35 poäng	egen summa	<input type="text"/>
----------------	------------	----------------------

Inköp

Konsumtionen av varor och tjänster är bland de områden där enskilda medborgare och verksamheter kan påverka miljö- och resursanvändning. Poänggivande åtgärder är att ha rutiner och instruktioner för att välja miljömärkta, rättvisemärkta och/eller lokalproducerade alternativ. Inom byggmaterial finns inte alltid dessa hjälpmedel; därför är en poänggivande åtgärd att själv undersöka olika alternativ, helst i sammanhang där denna kunskap även sprids till andra (t.ex. via studiecirklar). Poäng ges för egna instruktioner om val av miljömärkta, rättvisemärkta eller lokalproducerade alternativ. Det sätts i relation till det antal produktgrupper man valt att använda

PRODUKTGRUPPER definieras med följande exempel:

- Rengörings-, tvätt- och diskmedel.
- Tork- och toapapper samt servetter.
- Kopieringspapper.
- Datorer och skärmar.
- Träprodukter (virke, möbler, grillkol, ved m.m. + ingen import från tropiska skogar godkänns).
- Kaffe, choklad och te.
- Mejeriprodukter.
- Spannmålsprodukter inklusive matbröd.
- Grönsaker, bär, frukt samt förädlade produkter som saft, juice, sylt och marmelad.
- Kött- och charkprodukter. Fler liknande gruppindelningar kan göras

Godkända miljömärkningar är: Svanen, Bra miljöval, EU-lövet, Rättvisemärkt, KRAV och TCO-märkningar (datorer etc., kontorsmöbler, träprodukter), FSC-märkt material, MSC (fisk).

26. Föreningen väljer endast miljömärkta alternativ inom 5 produktgrupper när detta finns att tillgå.

- _____ 1
- _____ 1
- _____ 1
- _____ 1
- _____ 1

27. Föreningen väljer endast rättvisemärkta alternativ inom 3 varuslag (ex bananer, kaffe) när detta finns att tillgå. Ange varuslag nedan:

- _____ 1
- _____ 1
- _____ 1

28. Endast miljöbränslen används

- _____ 1

29. Föreningen väljer lokalt producerade varor när detta finns. För varje produktgrupp med lokalt producerade varor ger 1 p. Ange vilka grupper enligt definition ovan.

- _____ 1
- _____ 1
- _____ 1

30. Föreningen använder och rekommenderar ortsnära företagare till catering men ställer också miljökrav på dessa.

 2

31. Föreningen har skaffat sig kunskap så att den alltid väljer mest miljövänliga byggmaterial.

 5

Summa poäng 19

egen summa

Lokalvård

Miljöanpassad lokalvård innebär användning av torra eller fuktiga städmetoder med minimala vattenmängder. Torrmoppar och mikrofiberdukar används. Städkemikalier är miljömärkta och har tydliga användarsymboler. Dosering finns och doseringsinstruktioner följs.

32. Instruktioner om allergi- och miljöanpassad lokalvård finns och följs.

 5

Summa poäng 5

egen summa

Övriga åtgärder

33. Bygdegårdens ursprungliga kulturella värden är väsentliga och till största delen intakta och skötselplan för dess vidmakthållande finns och följs.

Poängbedömning i samråd med BR.

 10

34. Eget förslag i samråd med BR (t.ex. tillgänglighet).

 5

35. Eget förslag i samråd med BR (t.ex. utemiljö eller barnperspektiv)

 5

Summa poäng 20

egen summa

Långsiktiga åtgärdsprogram

36. Långsiktiga åtgärdsprogram finns för att minska energianvändning och elberoende. 2
37. Långsiktiga åtgärdsprogram finns för att minska utsläpp av klimatpåverkande gaser (främst koldioxid) 2

Summa poäng 4	egen summa	☐
---------------	------------	--------------------------

Summa poäng maximalt 165. Diplomgräns 85 poäng	egen totalsumma	☐
--	-----------------	--------------------------

Uppdatering efter fem år

Miljödiplomet gäller fem år. Därefter ska man uppdatera. Syftet med uppdatering är att miljöarbetet skall vara levande och följas upp kontinuerligt. Ta fram er gamla ifyllda lista. Gå igenom punkterna och bocka av rutorna nedan. Vissa saker kan man bara göra en gång. Poäng gäller ändå om föreningen fortfarande följer/använder/nyttjar/uppfyller det som poängen avsåg. I detta arbete bör man bjuda in en annan förening eller distriktets miljöansvarige. Fyll i en ny lista, ange att det är en uppdatering.

Föreningen bjuder in en grannförening eller distriktets miljöambassadör för att medverka vid uppföljningen av miljödiplomen.

Föreningen går igenom alla punkter man tidigare fått. Kontrollera att föreningen fortfarande uppfyller kraven och uppnår de poäng som krävs för diplom.

Efter genomgången har styrelsen ett möte för att utvärdera resultatet i samband med förnyelsen. Ett nytt åtgärdsprogram för den kommande perioden fastställs.

Summa poäng maximalt 165. Diplomgräns 85 poäng	egen totalsumma	☐
--	-----------------	--------------------------

Rekvisition av Miljödiplom

Datum: _____

Medlem nr: _____

Föreningens namn: _____

Distrikt: _____

Vi uppfyller miljöplanen för Miljödiplom / 1 / 2 / 3 /

Vår egen totalsumma är _____

Vi uppdaterar efter fem år Miljödiplom / 1 / 2 / 3 /

Vår nya totalsumma är _____

Vi har granskat och godkänt föreningens miljöarbete och poängberäkning
(kan vara distriktets miljöansvarige / BR kansli / 2 medlemmar ur annan bygdegårdsförening)

Namn: _____ och jag är (se ovan): _____

Namn: _____ och jag är (se ovan): _____

Vi önskar få vårt miljödiplom skickade till: (ange vilket alternativ)

Alt 1) skickat till adress:

Namn _____

Gatuadress _____

Postnummer _____

Ort _____

Alt 2) utdelat av miljöansvarige den (datum) _____

Kontaktman och uppgiftslämnare: _____

Rekvisition och kopia på poänglistan skickas till distriktets miljöansvarige Spara original för eget bruk.
Det behövs vid uppgradering efter fem år. Miljöansvarige rekviderar miljödiplom från BR.

105 33 Stockholm
Tfn 08-440 51 90
info@bygdegardarna.se
www.bygdegardarna.se

Rev 2018-01-12
Trycksak 353